

Asielverslag 2021 van EASO

Jaarverslag over de asielsituatie
in de Europese Unie

SAMENVATTING

Omslagillustratie: Steve Evans

© Europees Ondersteuningsbureau voor asielzaken, 2021

Overname met bronvermelding toegestaan.

Voor gebruik of overname van foto's of andere materialen die niet onder het auteursrecht van het Europees Ondersteuningsbureau voor asielzaken vallen, moet u rechtstreeks toestemming vragen aan de houder van het desbetreffende auteursrecht.

PDF ISBN 978-92-9465-064-1 ISSN 2600-2949 DOI 10.2847/507341 BZ-AH-21-001-NL-N

Asielverslag 2021 van EASO

Jaarverslag over de asielsituatie in de Europese Unie

SAMENVATTING

Voorwoord

Dit jaar verschijnt de tiende editie van de belangrijkste publicatie van het agentschap, het *Asielverslag van EASO*. Het verslag is in de loop der jaren voortdurend verbeterd om de nieuwste trends en beleidsdiscussies rond de opbouw van een geharmoniseerd gemeenschappelijk Europees asielstelsel (Common European Asylum System, CEAS) vast te leggen en daarover te rapporteren. We zijn er trots op dat het *Asielverslag van EASO* is uitgegroeid tot een gezaghebbende bron van informatie op asielgebied in Europa. Dit is een weerspiegeling van de groei van het agentschap als expertisecentrum op asielgebied sinds de oprichting op 19 juni 2010.

De groeiende rol van EASO wordt zelfs benadrukt in het nieuwe [migratie- en asielpact](#) van de Europese Commissie, dat in september 2020 werd gepubliceerd. Het pact vormt een nieuw begin van het debat over een effectief en humaan beheer van migratie en asiel in Europa. EASO staat klaar om een versterkt mandaat als Asielagentschap van de Europese Unie (EUAA) op zich te nemen en als integraal onderdeel van het Europese kader een complexe migratierealiteit te beheren, met respect voor de grondrechten..

De COVID-19-pandemie heeft in de hele wereld een aanzienlijke impact op elk aspect van het leven gehad. Om de verspreiding van het virus te beperken en mensen veilig te houden – zowel degenen die in Europa een toevluchtsoord zoeken als het personeel dat rechtstreeks met asielzoekers werkt – werden in alle EU+-landen noodmaatregelen genomen en werden in procedures wijzigingen voor de lange termijn aangebracht. Dit jaar was het de eerste keer sinds de oprichting van het CEAS dat lidstaten, nationale asiel- en opvangautoriteiten en organisaties die werkzaam zijn op het gebied van internationale bescherming te maken kregen met een dubbele uitdaging: het respecteren van het fundamentele mensenrecht om in veiligheid te leven en het beheersen van een wereldwijde gezondheids crisis die zowel migranten als ontvangende landen aan verdere risico's zou kunnen blootstellen.

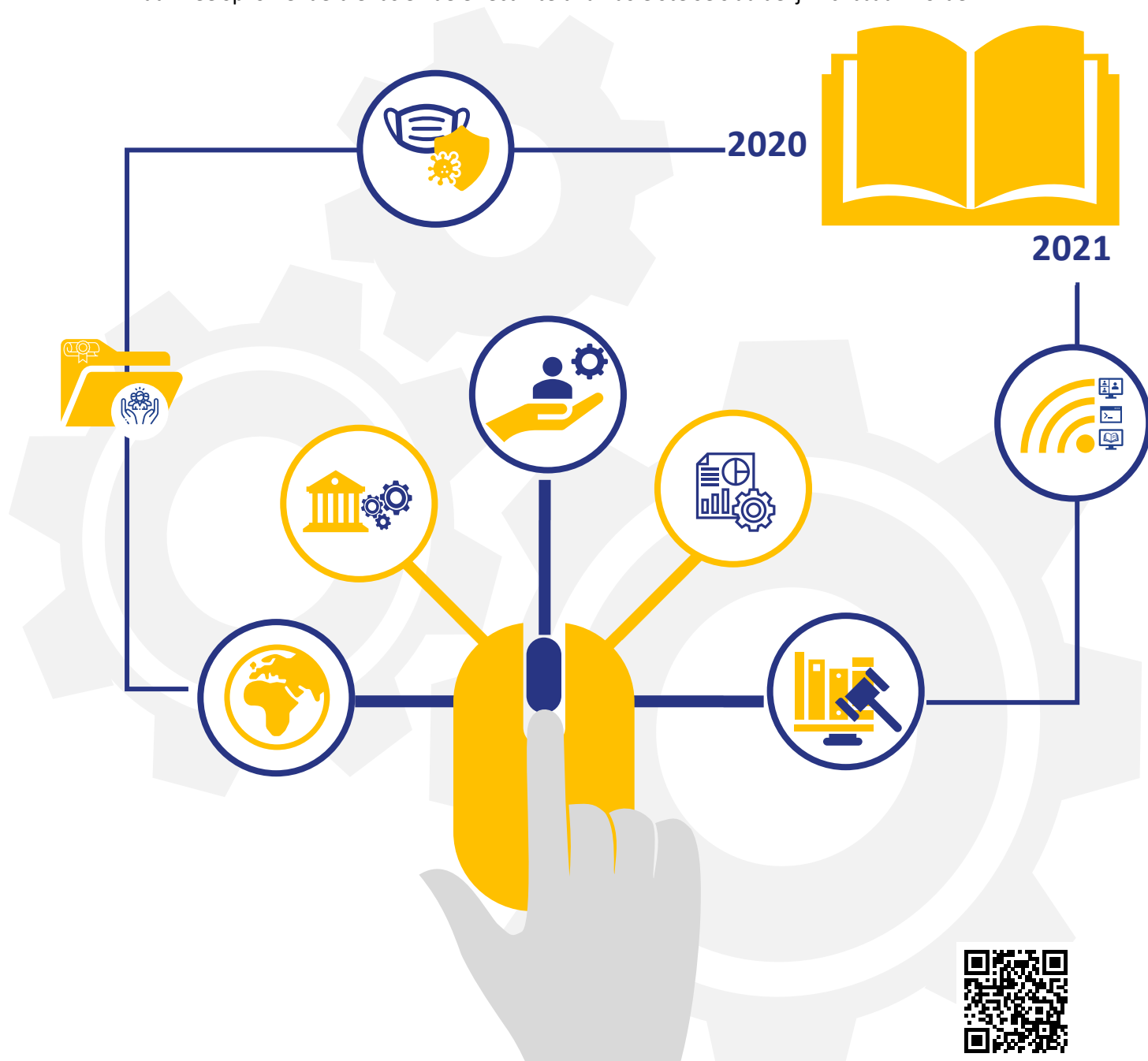

Terwijl nationale overheden zich tot het uiterste moesten inspannen, waren de activiteiten van EASO rechtstreeks gericht op het ondersteunen van de lidstaten om de continuïteit van de diensten te waarborgen en noodhulp te verlenen. In de loop van 2020 heeft het agentschap instrumenten ontwikkeld om procedures te verbeteren en op elkaar af te stemmen, analytische rapporten te publiceren en asielmedewerkers op te leiden. Via een speciaal initiatief voor informatieverzameling werd actuele, uitgebreide en betrouwbare informatie over de impact van COVID-19 op de asielprocedure beschikbaar gesteld. De resultaten lieten de veerkracht zien van de nationale asiel- en opvangstelsels van de EU, waarin werkwijzen snel werden aangepast en digitale oplossingen werden aangewend om opvang te bieden aan mensen in nood. Deze innovaties kunnen de sleutel zijn om tot grotere efficiëntie te komen en in de toekomst soortgelijke uitdagingen aan te pakken en daarbij een duurzaam Europees systeem te behouden.

Nina Gregori
Uitvoerend directeur
Europees Ondersteuningsbureau voor asielzaken

Inleiding

Als gezaghebbende bron van informatie over internationale bescherming in Europa biedt het jaarlijkse *Asielverslag van het EASO* een uitgebreid overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen op asielgebied in de lidstaten van de Europese Unie, IJsland, Liechtenstein, Noorwegen en Zwitserland (EU+-landen). Na een kort overzicht van gedwongen ontheemding wereldwijd, spitst het verslag zich toe op de context van Europa en worden de veranderingen voor alle aspecten van het gemeenschappelijk Europees asielstelsel (CEAS) stap voor stap samengevat. In het verslag wordt een selecte jurisprudentie gepresenteerd die bepalend is geweest voor de interpretatie van de Europese en nationale wetgeving, evenals belangrijke statistische indicatoren voor het referentiejaar 2020, waarmee opkomende trends en de effectiviteit van asielstelsels duidelijk zichtbaar worden.

Overzicht van de asielsituatie wereldwijd in 2020

Miljoenen mensen over de hele wereld worden getroffen door gedwongen ontheemding als gevolg van conflicten, vervolging, mensenrechtenschendingen, natuurrampen en aangetaste ecosystemen.

In officiële statistieken wordt een onderscheid gemaakt tussen twee groepen gedwongen ontheemden: a) vluchtelingen en asielzoekers die internationale grenzen hebben overschreden, en b) intern ontheemden (internally displaced persons, IDP's) die in eigen land zijn ontheemd. Vluchtelingen zijn personen die hun land zijn ontvlucht vanwege een gegronde vrees voor vervolging om redenen van ras, godsdienst, nationaliteit, het behoren tot een bepaalde sociale groep of politieke overtuiging, en die een internationale grens zijn overschreden om op zoek te gaan naar veiligheid. IDP's hebben de grens van hun land niet overschreden, maar kunnen zich toch in een kwetsbare positie bevinden.

Internationale bescherming omvat in de Europese context de vluchtelingenstatus en de subsidiaire beschermingsstatus. In het laatste geval gaat het om personen die niet voldoen aan de vluchtelingenstatus, maar voor bescherming in aanmerking komen omdat zij het risico lopen op ernstige schade in de vorm van de doodstraf of executie, op foltering of onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing in het land van herkomst, of op ernstige en individuele bedreiging van het leven als gevolg van willekeurig geweld in het kader van een internationaal of binnenlands gewapend conflict.

In juni 2020 meldde de Hoge Commissaris van de Verenigde Naties voor de Vluchtelingen (UNHCR) een totale populatie van ongeveer 80 miljoen in zorgwekkende omstandigheden verkerende mensen, waaronder 26,4 miljoen vluchtelingen, 4,2 miljoen asielzoekers, 45,7 miljoen IDP's en 3,6 miljoen Venezolaanse ontheemden die buiten het eigen land verbleven.

Twee derde van de wereldwijde vluchtelingenpopulatie komt uit vijf landen van oorsprong: Syrië, Venezuela, Afghanistan, Zuid-Soedan en Myanmar (in aflopende volgorde). De overgrote meerderheid van de ontheemden wordt opgevangen in landen en gemeenschappen die dichtbij het centrum van een crisis liggen, en dit zijn vaak ontwikkelingslanden. In 2020 bleef Turkije het gastland met de meeste ontheemden, gevolgd door Colombia, Pakistan, Oeganda en Duitsland.

De COVID-19-pandemie die in 2020 toesloeg heeft een diepe en complexe impact gehad, zowel bij het wereldwijd doen ontstaan of doen toenemen van de behoefte aan bescherming als bij het belemmeren van de toegang tot veiligheid. In deze uitdagende context hebben belanghebbenden die betrokken zijn bij het bieden van bescherming hun werk dienovereenkomstig aangepast om te zorgen voor enige continuïteit in de diensten. Zo zijn er nieuwe manieren voor het registreren en verwerken van aanvragen gekomen en wordt meer gebruikgemaakt van technologie en digitale oplossingen.

Ondanks de uitdagingen van de pandemie heeft de internationale gemeenschap multilateraal samengewerkt en is in 2020 in het kader van het mondiaal pact inzake vluchtelingen vooruitgang geboekt bij onder meer:

- ➔ het vergroten van de beschermingscapaciteit wereldwijd;
- ➔ het verbeteren van de toegang tot onderwijs voor ontheemde kinderen;
- ➔ het bevorderen van duurzame oplossingen;
- ➔ het introduceren van schone energieoplossingen in een humanitaire omgeving;
- ➔ het bevorderen van menselijke ontwikkeling en economische groei als structurele oplossingen in kwetsbare omgevingen;
- ➔ het verbeteren van billijke toegang tot gezondheidszorg, schoon water en sanitaire voorzieningen; en
- ➔ het bevorderen van de werkgelegenheid voor door ontheemding getroffen personen.

De EU speelt een sleutelrol bij het bieden van beschermingsoplossingen wereldwijd, waarbij het grootste deel van de humanitaire begroting bestemd is voor projecten ter ondersteuning van de gedwongen ontheemden en hun gastgemeenschappen.

Terwijl de internationale gemeenschap zich blijft inspannen om complexe aspecten van ontheemding wereldwijd aan te pakken, kan de focus van ontwikkeling zich van jaar tot jaar richten op andere doelgebieden, waar op dat moment vooruitgang kan worden geboekt om situaties van ontheemding te verlichten of waar nieuwe werkwijzen kunnen worden ontwikkeld om bescherming te bieden. In 2020 voerden twee onderwerpen de boventoon in de discussies over internationale bescherming, elk om verschillende redenen. **Hervestiging** was een onderwerp dat als gevolg van reisbeperkingen sterk door de pandemie werd beïnvloed. Gezien de risico's die verbonden zijn aan verplaatsingen tijdens de wereldwijde gezondheids crisis, werd de behoefte aan hervestiging door een veilig legaal traject te bieden nog sterker benadrukt. De pandemie heeft de landen echter ook de gelegenheid gegeven om vooruitgang te boeken op het gebied van **digitalisering**, wat tot verhoging van de efficiëntie van asielprocedures heeft geleid.

Wereldwijde patronen in behoeften aan internationale bescherming, 2020

5 landen zijn verantwoordelijk voor twee derde van de wereldwijde vluchtelingen populatie

Venezolaanse vluchtelingen vormden in 2020 de grootste groep nieuwe asielzoekers

6,6 mln.

Syrië

3,6 mln.

Venezuela

2,7 mln.

Afghanistan

2,3 mln.

Zuid-Sudan

1,0 mln.

Myanmar

Turkije biedt opvang aan het grootste aantal vluchtelingen, gevolgd door Colombia, Pakistan, Oeganda en Duitsland.

85 % van de wereldwijde vluchtelingenpopulatie wordt opgevangen in ontwikkelingslanden

De **COVID-19-pandemie** had een complexe impact door toenemende behoefte aan bescherming wereldwijd en belemmering van toegang tot veiligheid

Bronnen: EASO en gegevens van de UNCHR

Hervestigingsprogramma's kwamen tijdens de COVID-19-pandemie bijna tot stilstand als gevolg van reisbeperkingen

De pandemie bood landen de mogelijkheid om verdere vooruitgang te boeken op het gebied van **digitalisering** om de asielprocedure efficiënter te maken

2. Belangrijke ontwikkelingen op asielgebied in de Europese Unie in 2020

Voortbouwend op de vooruitgang die sinds 2016 is geboekt bij de onderhandelingen over de twee hervormingspakketten, heeft de Europese Commissie in september 2020 een nieuw **migratie- en asielpact** gepresenteerd. Het bevat een voorstel voor een nieuwe start bij de aanpak van migratie, met verbeterde, snellere en doelmatigere procedures en een evenwicht tussen eerlijke verdeling van verantwoordelijkheid en solidariteit. Met het migratie- en asielpact wordt getracht een kader op te stellen voor:

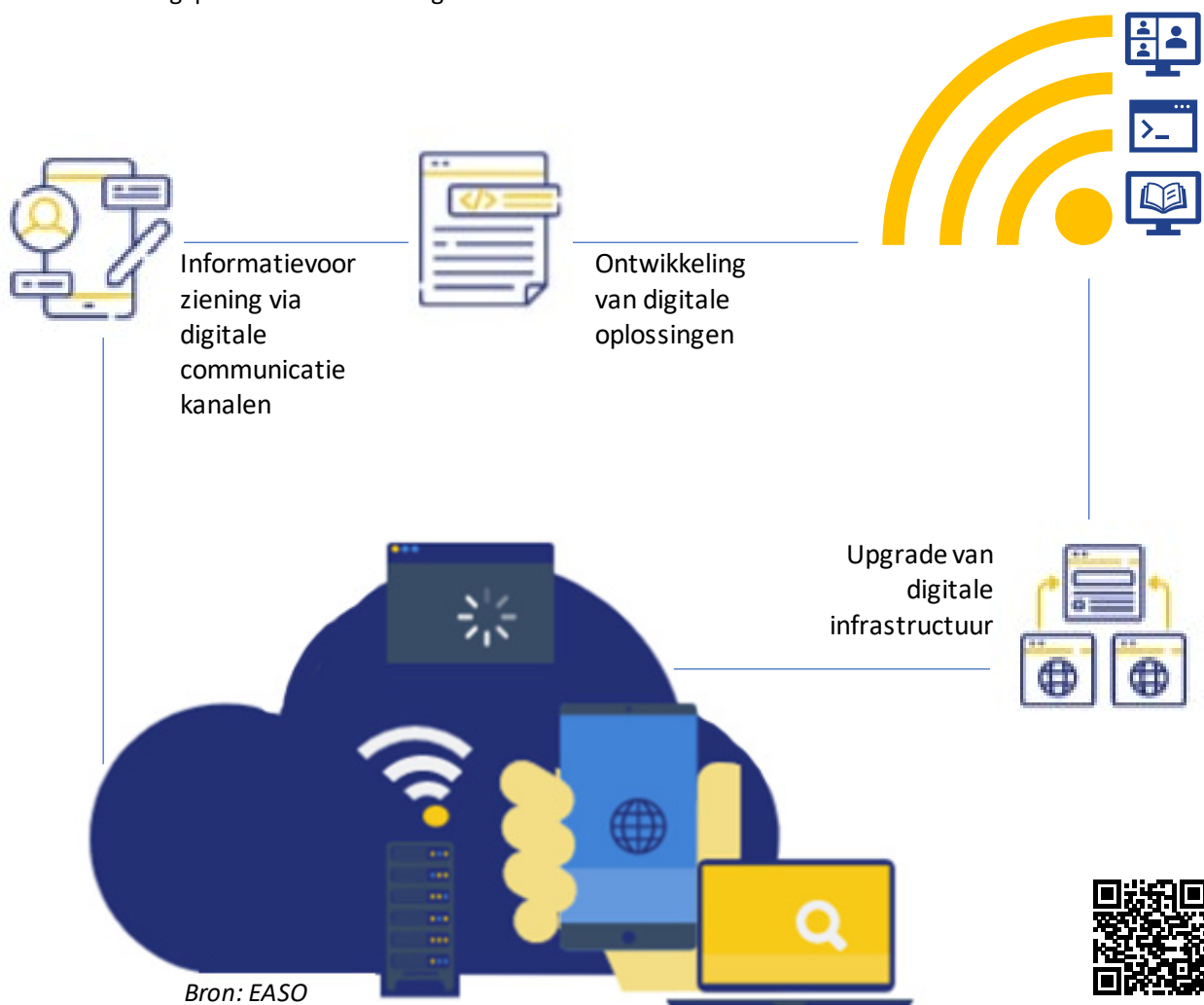
- gedegen en billijk beheer van de buitengrenzen, met inbegrip van identiteits-, gezondheids- en veiligheidscontroles;
- billijke en efficiënte asielstelsels in alle EU+-landen, stroomlijning van de procedures en van de terugkeer van afgewezen verzoekers;
- een nieuw solidariteitsmechanisme voor ontschepping na opsporings- en reddingsoperaties voor landen die onder verhoogde druk staan en voor crisissituaties;
- gedegen planning, crisisparaatheid en crisisrespons;
- een effectief terugkeerbeleid en een door de EU gecoördineerde aanpak van de terugkeer van onderdanen van derde landen naar het land van herkomst;
- alomvattend bestuur op EU-niveau om het asiel- en migratiebeleid beter te beheren en ten uitvoer te leggen;
- wederzijds voordelige partnerschappen met belangrijke derde landen van herkomst en doorreis;
- duurzame legale trajecten voor degenen die behoefte hebben aan bescherming en om talenten naar de EU te halen; en
- effectief integratiebeleid.

Om deze doelen te bereiken heeft de Europese Commissie haar voorstellen gehandhaafd en de voorlopige overeenkomsten gesteund die al zijn gesloten over de erkenningsverordening, de richtlijn opvangvoorzieningen, de verordening over het Uniekader voor hervestiging en het Asielagentschap van de Europese Unie. De Commissie drong er ook op aan dat de onderhandelingen over de herschikking van de terugkeerrichtlijn snel worden afgerond. De Europese Commissie trok het voorstel van 2016 voor een gewijzigde Dublinverordening in en verving het door een nieuw voorstel voor een verordening betreffende asiel- en migratiebeheer. Samen met de vijf gehandhaafde voorstellen uit 2016 en 2018 omvat het pact een pakket van negen aanvullende instrumenten:

- ➔ een nieuwe screeningverordening
- ➔ een gewijzigd voorstel voor herziening van de asielprocedureverordening
- ➔ een gewijzigd voorstel tot herziening van de Eurodac-verordening
- ➔ een nieuwe verordening betreffende asiel- en migratiebeheer
- ➔ een nieuwe verordening betreffende de aanpak van crisis- en overmachtssituaties
- ➔ een nieuwe blauwdruk paraatheid en crisisbeheer in verband met migratie
- ➔ een nieuwe aanbeveling over hervestiging en aanvullende trajecten
- ➔ een nieuwe aanbeveling over opsporings- en reddingsoperaties door particuliere vaartuigen
- ➔ nieuwe richtsnoeren voor de richtlijn hulpverlening.

De presentatie van het migratie- en asielpact en de voorstellen voor de bijbehorende juridische instrumenten hebben een nieuw debat over een doeltreffend en humaan migratiebeheer in Europa gestimuleerd. De holistische aanpak van de Europese Commissie bij het coördineren van een inclusief raadplegingsproces en de inspanning om de verbanden tussen verschillende migratie- en asielbeleidsterreinen diepgaand te integreren in één samenhangende aanpak werden positief ontvangen, evenals de oprechte inspanning om tegemoet te komen aan de uiteenlopende behoeften van verschillende lidstaten en de controverses uit het verleden te overbruggen. Hoewel uiteenlopende meningen over bepaalde aspecten van het voorgestelde migratie- en asielbeleid tussen de lidstaten lijken te blijven bestaan, vormen de voorstellen van de Europese Commissie de basis voor een verdere constructieve dialoog op technisch en politiek niveau tijdens het wetgevingsproces. Te midden van de positieve reacties waren er ook stemmen, van zowel statelijke als niet-statale actoren, die de aandacht vestigen op gebieden waar meer kan worden bereikt.

Uiteraard had de COVID-19-pandemie een diepgaande impact op zowel migratiestromen als op de werking van de asielstelsels in Europa. De Europese Commissie erkent ten volle de problemen waarmee de lidstaten worden geconfronteerd bij de implementatie van de desbetreffende EU-voorschriften tijdens de pandemie en heeft daarom een [mededeling](#) met richtsnoeren gepubliceerd om de continuïteit van de asiel- en terugkeerprocedures en de hervestiging te waarborgen. De EU+-landen hebben in de verschillende fasen van de asielprocedure en in de opvangfaciliteiten een aantal maatregelen ingevoerd om het fysieke welzijn van personen te beschermen. Beperkende maatregelen, die met het oog op de volksgezondheid werden genomen, kunnen, zij het tijdelijk, gevolgen hebben gehad voor de inachtneming van de fundamentele rechten en vrijheden, waarbij belanghebbenden benadrukten dat de maatregelen tijdelijk en evenredig moesten zijn en alleen moesten worden toegepast wanneer dat nodig was.

In een poging om diensten te blijven verlenen en tegelijkertijd de nieuwe maatregelen na te leven, hebben de EU+-landen veel stappen van de asielprocedure gedigitaliseerd door nieuwe elektronische systemen te ontwikkelen en in gebruik te nemen. Veel van deze oplossingen kunnen een meer permanent karakter krijgen om de efficiëntie van asielstelsels te vergroten, terwijl andere kunnen worden gebruikt als methodologische blauwdrukken voor het geval de EU+-landen in de toekomst voor vergelijkbare uitdagingen komen te staan.

Ondanks de algemene daling van de toestroom aan de buitengrenzen van de EU in 2020, liepen de trends bij de migratieroutes naar Europa uiteen. De toestroom via de westelijke en oostelijke Middellandse Zeeroute was minder omvangrijk dan in 2019, terwijl die via de West-Afrikaanse route, de centrale Middellandse Zeeroute en de Westelijke Balkanroute juist toenam. De druk op de Griekse grens en de eilanden duurde voort, en de Europese Commissie bood in samenwerking met de Griekse autoriteiten en andere EU-lidstaten essentiële hulp om deze situatie aan te pakken, waaronder een operatie om niet-begeleide minderjarigen en kwetsbare minderjarigen met hun gezin vrijwillig te herplaatsen van Griekenland naar andere lidstaten.

De herplaatsingen gingen ook door na opsporings- en reddingsoperaties in de Middellandse Zee. De ontschepingen en herplaatsingen werden gecoördineerd door de Europese Commissie en vonden plaats, met medewerking van relevante EU-agentschappen waaronder EASO, volgens de standaardprocedures die in 2019 zijn ontwikkeld. Met deze inspanningen werd concrete Europese solidariteit in de praktijk zichtbaar, maar werd ook duidelijk dat er behoefte is aan een meer voorspelbaar solidariteitsmechanisme voor ontscheping en herplaatsing, zoals voorzien in de voorgestelde nieuwe verordening betreffende asiel- en migratiebeheer.

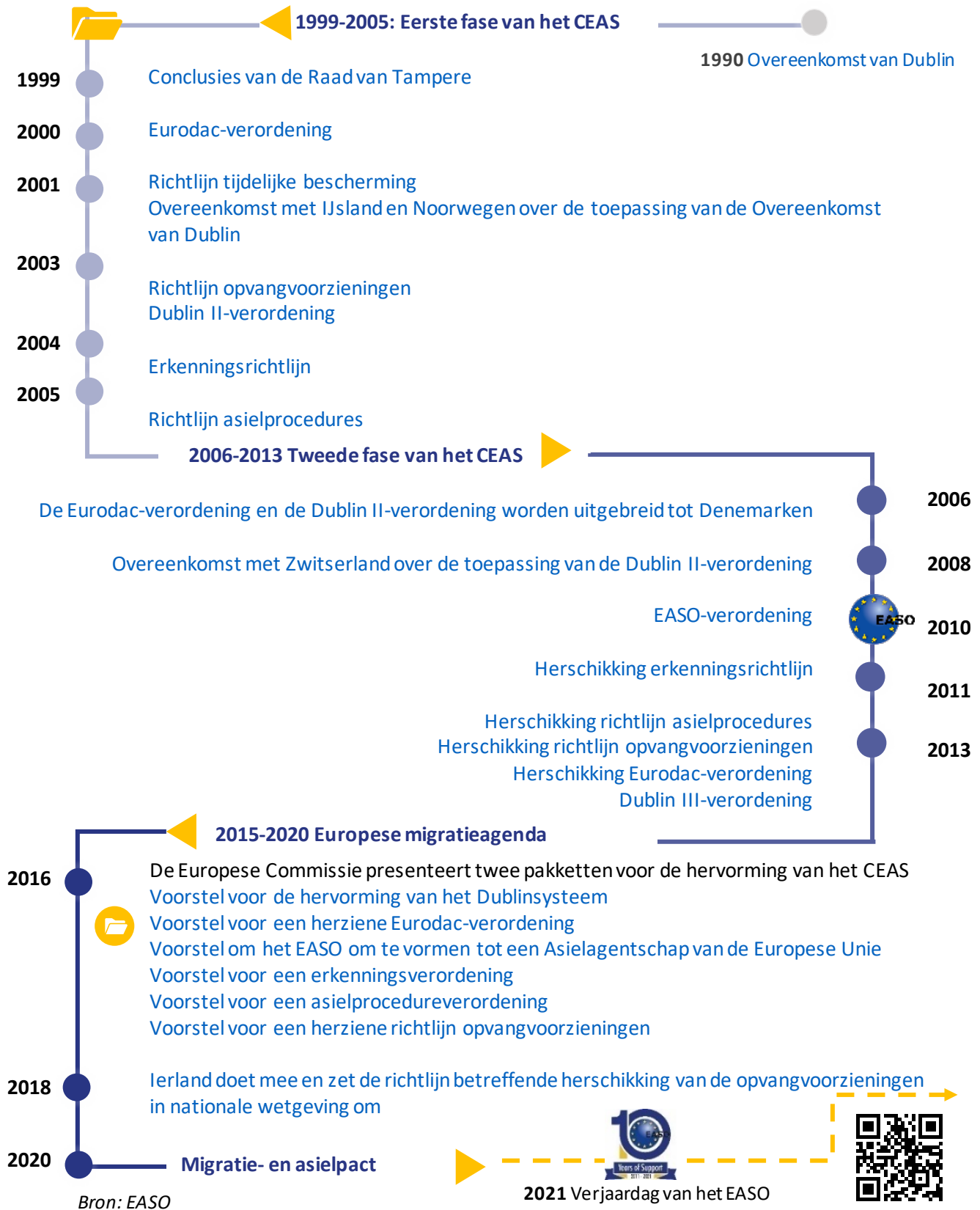
Het einde van 2020 betekende ook het einde van de overgangsperiode waarin de EU-wetgeving nog van toepassing was op en binnen het Verenigd Koninkrijk, na de terugtrekking uit de Unie. Vanaf 1 januari 2021 is het EU-recht inzake asiel niet langer automatisch van toepassing, tenzij het in het nationale rechtssysteem wordt behouden. Belangrijk is dat de Dublin III-verordening in het VK is ingetrokken en dat de bepalingen ervan niet meer van toepassing zijn.

De EU heeft in 2020 haar samenwerking met externe partners voortgezet om de migratiedruk te beheersen via een brede aanpak die op het beginsel van multilateralisme is gebaseerd. De doelstellingen van de activiteiten die worden uitgevoerd in het kader van de externe dimensie van het EU-migratiebeleid zijn onder meer het aanpakken van de diepere oorzaken van migratie, het bestrijden van smokkelnetwerken, het verbeteren van de samenwerking met derde landen op het gebied van terugkeer en overname, het samenwerken met partnerlanden op het gebied van grensbeheer, en het bieden van steun voor bescherming in het buitenland.

Met het oog op een geharmoniseerde interpretatie en toepassing van het EU-recht heeft het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJ-EU) verscheidene arresten gegeven, meestal in verband met prejudiciële beslissingen, waarmee verscheidene bepalingen van het CEAS nader zijn uitgelegd. De jurisprudentie betrof onderwerpen die betrekking hadden op daadwerkelijke toegang, de asielprocedure, het aanbieden van persoonlijke gesprekken in niet-ontvankelijke zaken, vormen van bescherming, detentie, beroepsprocedures, non-discriminatie van onderdanen en personen die internationale bescherming genieten die vervolgens burgerschap verkregen, gezinshereniging en het behoud van de eenheid van het gezin, de terugkeer van onderdanen van derde landen, herplaatsingen, bescherming van staatloze Palestijnen door de UNRWA en weigering om militaire dienst te vervullen. Bovendien heeft het HvJ-EU een uitspraak gedaan over nationale beperkingen aan de financiering van ngo's, die ngo's treffen die op het gebied van internationale bescherming werken.

De evolutie van het gemeenschappelijk Europees asielstelsel (CEAS)

3. EASO-steun aan landen

In 2020 is het tien jaar geleden dat EASO werd opgericht. EASO richt zich op basis van zijn oprichtingsverordening op het verbeteren van de implementatie van het CEAS, het versterken van de praktische samenwerking op asielgebied tussen de lidstaten en het verlenen van operationele steun aan lidstaten waarvan de asiel- en opvangstelsels onder bijzondere druk staan.

Tegen de achtergrond van de COVID-19-pandemie waren de activiteiten van EASO in 2020 rechtstreeks gericht op het helpen van de lidstaten om de continuïteit te garanderen, naadloos door te gaan met opleidingsactiviteiten en onlinevergaderingen tussen de lidstaten te faciliteren. EASO lanceerde een speciaal initiatief voor informatieverzameling om belangrijke belanghebbenden te voorzien van actuele, uitgebreide en betrouwbare informatie over de impact van COVID-19 op de nationale asiel- en opvangstelsels en het uitrolplan voor de vaccinatie van asielzoekers en personen die internationale bescherming genieten. Met het oog op hoge normen bij het behandelen van asielaanvragen tijdens de pandemie heeft EASO praktische aanbevelingen gedaan voor het voeren van persoonlijke gesprekken op afstand en voor het verrichten van online registraties/registraties op afstand.

Bij de operationele werkzaamheden van EASO hebben de gezondheidsmaatregelen ertoe geleid dat het accent is verlegd naar back-officewerkstromen, zoals het werken aan de achterstand van dossiers, administratieve taken bij registratie, het verlenen van steun bij beroepen, activiteiten voor capaciteitsopbouw, het verbeteren van beleid en procedures, en het op afstand ondersteunen van informatievoorzieningen opvang via hulplijnen. Het EASO bleef ook ter plaatse actief en hielp bij het herplaatsen van niet-begeleide minderjarigen van Griekenland naar andere lidstaten. Eind 2020 werd ook overeenstemming bereikt over steun aan Spanje om de druk op het opvangstelsel van dat land te verlichten en een nieuw opvangmodel te ontwikkelen.

Video: Mijlpalen en verwezenlijkingen van het EASO

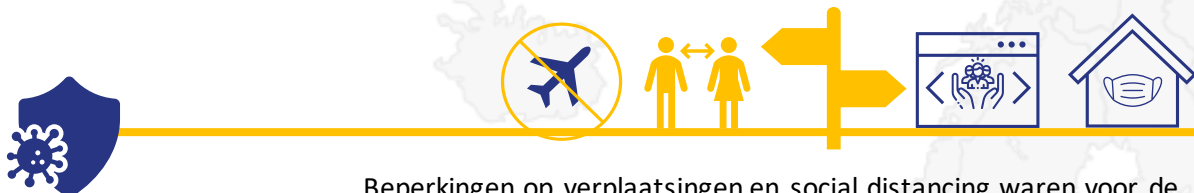
Bron: EASO

4. Werking van het gemeenschappelijk Europees asielstelsel

Belangrijke ontwikkelingen op nationaal niveau in 2020 hebben de wetgeving, het beleid en de praktijken op asielgebied in de EU+-landen vormgegeven. De impact van de COVID-19-pandemie en de digitalisering van asielprocedures waren twee horizontale thema's bij elke stap van de asielprocedure.

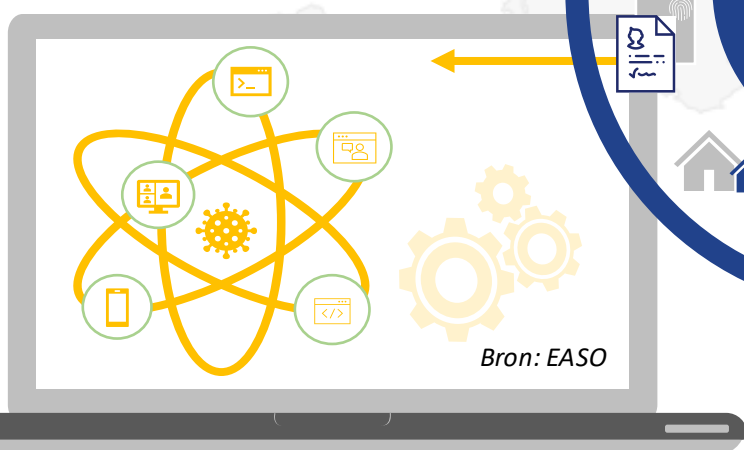
Digitalisering van de asielprocedure

Beperkingen op verplaatsingen en social distancing waren voor de landen een stimulans om gebruik te maken van digitale hulpmiddelen en de praktijken in de opvangcentra aan te passen

Naast de voordelen kan digitalisering risico's in verband met gegevensbescherming, digitale geletterdheid en connectiviteit met zich mee brengen

COVID-19

De reisbeperkingen tijdens de COVID-19-pandemie hadden een aanzienlijke invloed op de kansen van asielzoekers om het grondgebied van de EU te bereiken. De nationale autoriteiten werden gedwongen zich snel aan de nieuwe omstandigheden aan te passen door registratie gedurende een korte periode tijdens de eerste golf van de pandemie op te schorten of te beperken. In die periode hebben de EU+-landen de processen en de werkomgeving gereorganiseerd.

Er kwamen minder asielzoekers in de Dublinprocedure terecht, terwijl de procedure voor overdrachten moest worden aangepast om te voldoen aan strenge gezondheidsvoorschriften. De jurisprudentie in 2020 deed vermoeden dat de druk op de gezondheidszorg een bijkomende factor werd waarmee rekening moest worden gehouden om te bepalen welke lidstaat verantwoordelijk was voor een asielaanvraag.

Het houden van fysieke afstand, het sluiten van faciliteiten, werken op afstand en gezondheidsprotocollen hadden gevolgen voor alle stappen in de behandeling van aanvragen (zowel in eerste aanleg als in tweede aanleg), waaronder persoonlijke gesprekken, tolkdiensten, kennisgeving van beslissingen, het beheer van de werklust, training en kwaliteitsbeoordelingen. Waar mogelijk werden deze taken op afstand uitgevoerd met behulp van digitale technologieën, zoals videoconferenties. De interne werkafspraken bij de instanties voor eerste en tweede aanleg werden aangepast om de verstoring van de diensten tot een minimum te beperken, met inachtneming van de maatregelen op het gebied van de volksgezondheid. Als gevolg daarvan werden de termijnen voor procedures dienovereenkomstig verlengd.

De vorm van de informatieverstrekking verschoof naar sessies in kleine groepen, per telefoon of via online sessies of videolessen, terwijl extra inspanningen vooral gericht waren op bescherming, hygiënische maatregelen, te volgen protocollen, medische ondersteuning en instructies om besmetting te voorkomen. Rechtsbijstand en juridische vertegenwoordiging werden op afstand verleend of met beperkte persoonlijke interacties. Als direct gevolg van beperkende COVID-19-maatregelen werd in verschillende landen gemeld dat de toegang tot rechtsbijstand aan de grens en in opvang- en detentiefaciliteiten beperkt was. Met het oog op de verminderde mogelijkheden om onderzoeksmissies uit te voeren in landen van herkomst, richtten de EU+-landen zich op andere methoden om informatie over het land van herkomst (Country of Origin Information, COI) te verzamelen en contact te houden met hun bronnen.

Op het gebied van opvang hebben de EU+-landen zowel de organisatie als de infrastructuur van de opvang aangepast aan de omstandigheden van de COVID-19-pandemie, door maatregelen in te voeren als een eerste periode van quarantaine na aankomst, fysieke afstand binnen en beperkte mobiliteit tussen opvangfaciliteiten, beperkingen bij bezoek, en aanvullende hygiënische maatregelen en beschermende uitrusting. De vereiste om meer ruimte te voorzien plaatste nog meer druk op opvangautoriteiten, het management en het opvangpersoneel, terwijl de ondersteunende diensten vaak werden ingeperkt om de fysieke afstand te kunnen bewaren of naar een online omgeving werden verplaatst. Dit had bijzonder nadelige gevolgen voor verzoekers met bijzondere behoeften, die soms geen gebruik konden maken van alle benodigde ondersteunende diensten. In de meeste EU+-landen raakten de detentiecentra minder bezet als gevolg van de COVID-19-beperkingen, omdat de uitzetting van afgewezen verzoekers werd opgeschort en onderdanen van derde landen werden vrijgelaten.

Een van de zwaar door de pandemie getroffen gebieden was de inhoud van de bescherming en de integratie van de begunstigden van bescherming. Vertragingen bij de verlenging van verblijfsvergunningen als gevolg van verstoorde diensten leidden vaak tot rechtsonzekerheid en

belemmerden de toegang tot andere rechten, zoals huisvesting, werkgelegenheid en gezondheidszorg. De procedures voor gezinshereniging werden stopgezet of ernstig vertraagd, en de werkgelegenheidskansen liepen terug. Adequate ondersteuning door online onderwijs voor kinderen was vaak problematisch vanwege een gebrek aan computers, ontbrekende internetverbindingen of preciaire huisvestingssituaties, zonder een aparte, rustige plek om te leren. Steunprogramma's en individuele integratieplannen voor begunstigen werden verlengd of aangepast aan de nieuwe omstandigheden. Niettemin kunnen de effecten van de pandemie op langetermijn gevolgen hebben voor de integratie, van gezondheid tot huisvesting en werkgelegenheidskansen.

Reisbeperkingen hebben uiteraard invloed gehad op de mogelijkheid om terugkeer te verwezenlijken. Het aantal gevallen van gedwongen terugkeer daalde aanzienlijk, maar vrijwillige terugkeer werd voortgezet onder de vereiste gezondheidsprotocollen en voorzorgsmaatregelen. Veel landen hebben niet alleen de terugkeerprocedures opgeschort, maar ook de afgifte van terugkeerbeslissingen, waardoor de periode van vrijwillig vertrek werd verlengd.

Over het algemeen hebben de EU+-landen opmerkelijke inspanningen geleverd om de continuïteit van de dienstverlening te waarborgen, waaruit blijkt dat de nationale asiel- en opvangstelsels veerkrachtig en flexibel genoeg zijn om het hoofd te bieden aan onverwachte gebeurtenissen. Parallel daaraan hebben de gerechtelijke autoriteiten de nieuwe maatregelen getoetst om na te gaan of zij aan de wettelijke normen en garanties voldeden.

Digitalisering

De COVID-19 pandemie zorgde voor een nieuwe stimulans om het gebruik van digitale technologieën op asielgebied voort te zetten of te versnellen. In 2020 werden door de EU+-landen nieuwe elektronische systemen ontwikkeld en toegepast in alle stadia van de asielprocedure. Digitale oplossingen werden gebruikt voor de online registratie van aanvragen, verificatie van de identiteit van een verzoeker, indiening van documenten, gesprekken op afstand, verstrekking van informatie, rechtsbijstand en tolkdiensten, taalkundige analyse, kennisgeving van beslissingen en informatie over de status van een zaak, indiening van beroepen en digitale handtekeningen voor het afgeven van beslissingen, en verstrekking van integratiesteun, waaronder taallessen, sociale oriëntatie en arbeidscoaching. Een aantal landen heeft ook de elektronische systemen voor opvangbeheer en de IT-infrastructuur verbeterd en geïnvesteerd in meer IT-apparatuur in opvangfaciliteiten.

Op het gebied van terugkeer wendden de EU+-landen zich tot procedures voor communicatie op afstand en re-integratiebegeleiding, terwijl online-instrumenten de communicatie met derde landen over de identificatieprocedures voor terugkeerders en de afgifte van reisdocumenten gemakkelijker maakte. Digitale technologieën werden ook gebruikt in het kader van hervestiging, zoals gesprekken op afstand en virtuele oriëntatie vóór vertrek, in een poging de continuïteit van de diensten te verzekeren.

Hoewel digitalisering veel voordelen biedt, is er ook aandacht gekomen voor potentiële risico's, waaronder toestemming voor het gebruik van persoonsgegevens, toegankelijkheidskwesties voor bepaalde profielen van verzoekers die mogelijk niet beschikken over digitale vaardigheden of geen toegang hebben tot apparatuur en connectiviteit, het gebrek aan menselijke interactie bij het aanbieden van diensten (bijvoorbeeld bij het bedienen van personen met bijzondere behoeften), en het vergroten van het vertrouwen bij doelgroepen om betekenisvol

gebruik aan te moedigen.. Naarmate er verder gewerkt wordt aan digitalisering, moeten deze zaken in overweging genomen worden en er naar passende oplossingen gezocht worden.

4.1 Toegang tot het grondgebied en de asielprocedure

De beschikbare richtlijn asielprocedures begeleidt EU-landen bij het bieden van daadwerkelijke toegang tot de procedure voor degenen die in nood verkeren en bij het waarborgen van het recht op het aanvragen van bescherming. Toch zijn er in 2020 verschillende incidenten gemeld aan de buitengrenzen van de EU die te maken hadden met het voorkomen of vertragen van de toepassing van de beschikbare richtlijn asielprocedures en bijgevolg het bieden van daadwerkelijke toegang tot de asielprocedure.

Belangrijke wetgevings- en beleidsontwikkelingen van de laatste jaren in verband met de toegang tot de asielprocedure hebben zich in 2020 verder gezet.. De procedures werden verder verfijnd, zodat de autoriteiten aan het begin van de asielprocedure zoveel mogelijk informatie verkrijgen, op een efficiënte wijze en gecoördineerd tussen de verschillende belanghebbenden. Het hoofddoel was de zaken beter door het systeem te leiden en het hele proces te versnellen.

In 2020 werden circa 485 000 verzoeken om internationale bescherming in de EU+-landen ingediend, een scherpe daling van 32 % ten opzichte van het aantal aanvragen in 2019. De daling, die resulteerde in het laagste jaarlijkse aantal aanvragen sinds 2013, kan worden toegeschreven aan de COVID-19-beperkingen die in de EU+-landen en derde landen werden ingevoerd, waardoor verplaatsingen over grenzen en binnen landen werden beperkt.

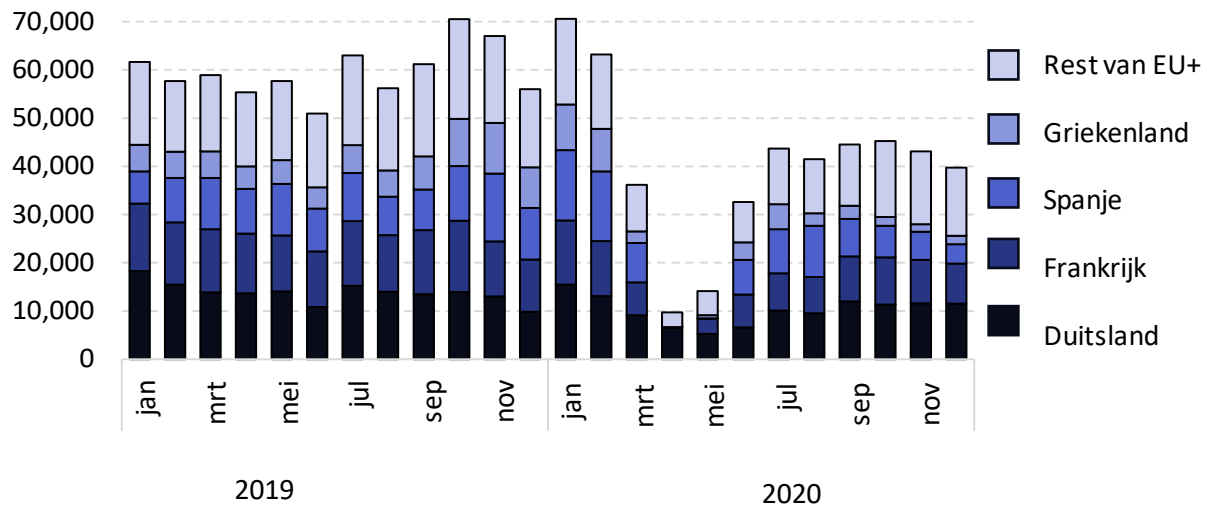
In de loop van het jaar schommelde het aantal asielaanvragen aanzienlijk. Aan het begin van het jaar stegen ze nog, waarbij in januari en februari 2020 meer aanvragen werden ingediend dan in dezelfde maanden in 2019 (stijgingen van respectievelijk 15 % en 10 %). Na de eerste COVID-19-uitbraak in maart 2020 daalde het aantal aanvragen echter aanzienlijk. Toen de lockdownmaatregelen in de verschillende landen geleidelijk werden opgeheven, nam het tempo van de aanvragen weer toe (zie *figuur 1*).

Het effect van de COVID-19-maatregelen op asielaanvragen was ongelijk verdeeld over de EU+-landen. In de landen waar de asielprocedure tijdens de eerste golf van de pandemie grotendeels werd opgeschort, was er een opmerkelijke daling van het aantal asielaanvragen, terwijl de daling in de landen die hun asielprocedure open hielden geringer was.

In totaal werd bijna twee derde (63 %) van alle asielaanvragen in 2020 in slechts drie landen ingediend: Duitsland (122 000), Frankrijk (93 000) en Spanje (89 000), op enige afstand gevolgd door Griekenland (41 000) en Italië (27 000). De belangrijkste landen van herkomst verschilden niet van 2019, namelijk Syrië (70 000), Afghanistan (50 000), Venezuela (31 000), Colombia (30 000) en Irak (20 000), waarbij uit al deze landen in 2020 minder aanvragen werden ingediend. Samen waren de vijf meest voorkomende nationaliteiten goed voor meer dan twee vijfde van alle aanvragen in de EU+-landen.

Figuur 1: Aantal asielaanvragen in de belangrijkste ontvangende landen per maand (2019-2020)

Bron: Eurostat [*migr_asyappctzm*] per 28 april 2021.

4.2 De Dublinprocedure

Met de Dublin III-verordening wordt beoogd een duidelijke en werkbare methode vast te stellen om te bepalen welke lidstaat voor de behandeling van een specifieke asielaanvraag verantwoordelijk is. Het doel ervan is te garanderen dat verzoekers daadwerkelijk toegang hebben tot procedures voor het verlenen van internationale bescherming en dat een aanvraag wordt behandeld door één enkele, duidelijk aangewezen lidstaat. Het Dublinsysteem is een van de meest besproken aspecten van het CEAS, in het bijzonder met betrekking tot de afweging van gedeelde verantwoordelijkheid en solidariteit tussen de lidstaten.

De potentiële toekomst van de Dublinprocedure kreeg in 2020 aandacht bij de presentatie door de Europese Commissie van het nieuwe [migratie- en asielpact](#) en het [voorstel voor een verordening betreffende asiel- en migratiebeheer](#). Met het pact wordt beoogd het Dublinsysteem te vervangen door een gemeenschappelijk kader dat, naast effectieve mechanismen om te bepalen welke lidstaat verantwoordelijk is voor een asielaanvraag, een nieuw, alomvattend mechanisme bevat voor voortdurende solidariteit op basis van gestroomlijnde criteria.

Op basis van de gegevens die werden uitgewisseld via het systeem voor vroegtijdige waarschuwing en paraatheid (EPS) van EASO werden in 2020 95 000 beslissingen genomen in reactie op uitgaande Dublinverzoeken. Dit komt neer op een afname van een derde vergeleken met 2019 en stemt overeen met de omvang van de afname van het aantal in 2020 ingediende asielaanvragen. De verhouding tussen de ontvangen Dublinbeslissingen en de asielaanvragen was 20%, wat vergelijkbaar is met 2019.

Op landniveau ontvingen Duitsland en Frankrijk opnieuw de meeste beslissingen over hun verzoeken om een ander land de verantwoordelijkheid te laten nemen. Samen namen zij ruim drie vijfde van het totaal van de EU+-landen voor hun rekening. Het totale aanvaardingspercentage voor beslissingen over Dublinverzoeken in 2020 (gemeten aan de hand van het aandeel beslissingen met aanvaarding van verantwoordelijkheid van alle uitgevaardigde beslissingen) bedroeg 56%. Daarmee is voor het

derde jaar op een rij een voortgezette daling te zien op het niveau van de EU+-landen en in de meeste Dublin-lidstaten. Niettemin waren er grote verschillen in aanvaardingspercentages op landniveau.

Een van de andere belangrijke ontwikkelingen op Europees niveau was de discretionaire bepaling in artikel 17, lid 2, van de Dublin III-verordening, die de basis vormde voor het herplaatsingsmechanisme vanuit Griekenland naar andere lidstaten voor 1 600 niet-begeleide minderjarigen en minderjarigen met ernstige medische aandoeningen en andere kwetsbaarheden met hun gezin. De bepaling werd ook gebruikt bij verdere herplaatsingen die volgden op ontschepingen na opsporings- en reddingsoperaties in Italië en Malta.

In 2020 werd iets meer dan 4 700 maal een beroep gedaan op artikel 17, lid 1, van de Dublinverordening, eveneens een discretionaire bepaling, wat een sterke daling is met bijna een derde in vergelijking met 2019. Op grond van deze bepaling kan een lidstaat besluiten een verzoek om internationale bescherming te behandelen, ook al is deze daartoe op grond van de criteria van de Dublin III-verordening niet verplicht. In 2020 waren de redenen daarvoor onder meer het aantal COVID-19-gevallen in een bepaald land.

De COVID-19-pandemie en de door de EU+-landen getroffen noodmaatregelen maakten Dublinoverdrachten natuurlijk moeilijk. In totaal werden ongeveer 13 600 overdrachten voltooid, de helft van het aantal overdrachten in 2019. Het aantal nam af in maart 2020 en viel nog verder terug tussen april en juni 2020. In juli 2020 begon het aantal uitgevoerde overdrachten geleidelijk te stijgen, maar het maandelijkse aantal overdrachten keerde ook later in het jaar niet terug naar het niveau van vóór COVID-19. Vier landen – Frankrijk, Duitsland, Griekenland en Nederland – voerden meer dan drie kwart van alle overdrachten uit.

De nationale rechtbanken ontvingen veel beroepen met betrekking tot de wijze van overdracht en termijnen, waarvan veel betrekking hadden op de berekening van de overdrachtstermijn in het licht van de COVID-19-pandemie.

4.3 Speciale procedures

Bij de behandeling van verzoeken om internationale bescherming in eerste aanleg kunnen lidstaten gebruikmaken van speciale procedures onder bepaalde voorwaarden, zoals de versnelde procedure, de grensprocedure of de procedure bij voorrang, met inachtneming van de grondbeginselen en waarborgen die in de EU-wetgeving zijn vervat. In 2020 werden verschillende soorten grensprocedures ingevoerd of verlengd, waarbij de nadruk doorgaans op snelle verwerking werd gelegd. In sommige lidstaten werd soms bezorgdheid geuit over de omstandigheden van de huisvesting aan de grens, over het gebruik van detentie en over de bescherming van de waarborgen voor verzoekers met bijzondere behoeften.

De EU+-landen richtten zich op het periodiek herzien van hun lijst van veilige landen van herkomst, wat resulteerde in verschillende wijzigingen van deze lijsten in 2020. De lijsten dienen als achtergrondinformatie voor asielaanvragen die naar de versnelde procedure worden doorverwezen, en een trend die in 2020 in alle EU+ landen werd waargenomen was dat tijdens de eerste fase van de COVID-19-pandemie prioriteit werd gegeven aan de gevallen die onder de versnelde procedure vielen.

Door middel van wets- en beleidswijzigingen hebben veel EU+-landen ook criteria vastgesteld voor herhaalde of opeenvolgende verzoeken om internationale bescherming, dit om misbruik van het asielstelsel door het indienen van herhaalde, ongegronde verzoeken te voorkomen. In 2020 ontvingen de EU+-landen in totaal ongeveer 56 000 herhaalde aanvragen, wat neerkomt op een daling van 19 %

in absolute cijfers ten opzichte van 2019, maar op een stijging van 2 procentpunten van het aandeel herhaalde aanvragen op het totale aantal aanvragen.

4.4 Verwerking van asielaanvragen in eerste aanleg

De inspanningen in 2020 waren gericht op een snelle en efficiënte verwerking, waarbij garanties voor de verzoekers in de EU+-landen werden gewaarborgd. De daling van het aantal asielaanvragen in 2020 bood de mogelijkheid om de huidige praktijken te herzien, efficiëntere methoden in te voeren, onder meer door digitalisering, nieuwe richtsnoeren uit te vaardigen voor de beoordeling van aanvragen en de achterstand van aanhangige zaken aan te pakken.

In samenhang met de aanzienlijke daling van het aantal ingediende aanvragen kunnen dergelijke ontwikkelingen ertoe hebben bijgedragen dat het aantal afgegeven beslissingen in de EU+-landen voor het eerst sinds 2017 groter is dan het aantal ingediende aanvragen. In totaal hebben de asielautoriteiten in de EU+-landen in 2020 ongeveer 534 500 beslissingen in eerste aanleg genomen, waarbij slechts vijf landen meer dan vier vijfde van alle beslissingen in eerste aanleg voor hun rekening namen: Duitsland (24 %), Spanje (23 %), Frankrijk (16 %), Griekenland (12 %) en Italië (8 %). De meeste beslissingen in eerste aanleg betroffen onderdanen van Syrië, Venezuela, Afghanistan en Colombia (in aflopende volgorde).

Daarnaast werden ongeveer 47 200 aanvragen ingetrokken, het laagste aantal sinds 2013 en ruim een kwart minder dan in 2019. De daling van zowel het aantal aanvragen als het aantal ingetrokken aanvragen resulteerde in een verhouding van één intrekking voor elke tien in 2020 ingediende aanvragen, wat vergelijkbaar is met 2019. Hoewel de Eurostat-gegevens geen melding maken van het soort intrekking, doen de EPS-gegevens vermoeden dat de meeste ingetrokken aanvragen in 2020 impliciet zijn ingetrokken, net als in de voorgaande jaren. Ingetrokken verzoeken, met name impliciet ingetrokken verzoeken, kunnen dienen als mogelijke indicator voor onderduiken en het begin van secundaire verplaatsingen naar andere EU+-landen. Deze interpretatie wordt geschraagd door het feit dat de meeste intrekkingen plaats hadden in lidstaten in de voorste linie, zoals Griekenland en Italië, waar in totaal meer dan een derde van alle intrekkingen werd geregistreerd.

4.5 Verwerking van asielaanvragen in tweede en hogere aanleg

Het aantal beslissingen over aanvragen in eerste aanleg bleef in 2020 relatief stabiel, maar het aantal beslissingen dat in tweede of hogere aanleg werd genomen daalde met bijna een vijfde: van ongeveer 300 000 in 2018 en 2019 tot ongeveer 237 000 in 2020. Net als in voorgaande jaren namen drie EU+-landen meer dan twee derde van alle beslissingen die in beroep of herziening werden genomen voor hun rekening: Duitsland (42 % van alle beslissingen in tweede en hogere aanleg), Frankrijk (18 %) en Italië (10 %). In 2020 werden meer dan twee op de vijf beslissingen in tweede of hoger aanleg afgegeven aan Afghanen, Irakezen, Pakistanen, Syriërs en Nigerianen, hetzelfde patroon dat in 2019 werd waargenomen.

De wets- en beleidswijzigingen in tweede aanleg in de EU+-landen hadden betrekking op de reorganisatie van beroepsinstanties ten behoeve van sterkere specialisatie, de opschorting van terugkeer tijdens een beroep en tijdelijke aanpassingen van schriftelijke en mondelinge procedures, evenals van termijnen, als gevolg van COVID-19-beperkingen.

4.6 Aanhangige zaken

Omdat er in 2020 meer beslissingen werden genomen dan er aanvragen werden ingediend, daalde in de EU+-landen het aantal aanhangige zaken. Eind 2020 wachtten ongeveer 773 600 asielaanvragen op een beslissing, wat neerkomt op een daling van 18 % ten opzichte van 2019. Niettemin lag het aantal aanhangige zaken nog wel boven het pre-crisisniveau in 2014.

4.7 Opvang van verzoekers om internationale bescherming

In 2020 zetten eerder aangevangen trends zich voort. Sommige landen maakten een start met aanzienlijke hervormingen binnen hun opvangstelsel, waaronder institutionele reorganisatie en aanpassingen van de opvangcapaciteit. De toegenomen centralisatie en coördinatie van de eerste opvangfase ging door en meer landen begonnen aankomstcentra in te richten, waarbij alle bij het asiel- en opvangproces betrokken partijen op één plaats bijeen worden gebracht om de eerste stappen van de procedure te vergemakkelijken.

Het fenomeen dat personen die internationale bescherming genieten of voormalige verzoekers in opvangstructuren blijven na het einde van de asielprocedure bleef in verschillende lidstaten bestaan. In de voorgaande jaren lag de nadruk op snelle integratie van verzoekers in werkgerelateerde opleidingen en op de evaluatie en ontwikkeling van vaardigheden. Hoewel dit het belangrijkste richtsnoer voor de lidstaten leek te blijven, bestond het risico dat door de verminderde dienstverlening – met inbegrip van onderwijs en opleiding – als gevolg van de COVID-19-pandemie deze programma's minder doeltreffend zouden zijn, ondanks de inspanningen van de nationale autoriteiten.

Sommige van de door de UNHCR en organisaties uit het maatschappelijk middenveld geuite zorgen over de omstandigheden in opvangfaciliteiten voor specifieke landen en situaties (bijvoorbeeld in hotspots) leken in de loop van het jaar te zijn toegenomen. De tragische gebeurtenissen in het Moria-kamp op Lesbos hebben geleid tot een hernieuwde, multilaterale samenwerking om de opvangvoorzieningen te verbeteren.

4.8 Detentie gedurende de asielprocedure

In 2020 wijzigde een aantal EU+-landen hun wetgeving inzake detentie met het oog op de massale toestroom van onderdanen uit derde landen en de terugkeerprocedures. Hoewel in sommige landen een inspanning wordt gedaan om het beleid te verschuiven naar alternatieven voor detentie, blijven in andere landen dergelijke alternatieven beperkt. De belangrijkste uitdagingen bleven het gebruik van detentie, de omstandigheden van detentie en het plaatsen van minderjarigen in detentie, terwijl de alternatieven beperkt bleven. De rechtbanken op Europees en nationaal niveau hebben zich in de loop van het jaar actief beziggehouden met het analyseren van het detentiebeleid en de detentiepraktijken, het interpreteren van de wet in de praktijk en het vaststellen van normen.

4.9 Toegang tot informatie

De EU+-landen hebben hun praktijken versterkt en aangepast om ervoor te zorgen dat asielzoekers daadwerkelijke toegang hebben tot informatie en procedurele billijkheid. De inspanningen waren gericht op het gebruik van nieuwe technologieën, het opzetten van alternatieve kanalen voor de verspreiding van informatie en bewustmaking via elektronische communicatiemiddelen, zoals onlineplatforms en hubs, mobiele toepassingen en socialemediakanalen. Veel landen ontwikkelden speciale hotlines en vernieuwden bestaande websites om de informatie in vele talen beschikbaar te maken. De ter beschikking gestelde informatie betreft aspecten van de asielprocedure, het dagelijks leven in het gastland, integratie, terugkeer en nieuws over COVID-19-gerelateerde maatregelen.

4.10 Rechtsbijstand en juridische vertegenwoordiging

Om de beperkende COVID-19-maatregelen te verzachten en de toegang tot rechtsbijstand open te houden, organiseerden veel landen informatiesessies over rechtsbijstand, hetzij individueel of in kleinere groepen, hetzij door persoonlijke interacties te vervangen door telefoon- en videogesprekken. Een aantal landen voerde ook nieuwe wetten of beleidsmaatregelen in over de toegang tot rechtsbijstand en juridische vertegenwoordiging, waarbij in sommige landen de toegang tot rechtsbijstand en juridische vertegenwoordiging in eerste aanleg voor het eerst werd opengesteld.

Bestaande projecten werden uitgebreid en de samenwerking met andere belanghebbenden werd versterkt, terwijl maatregelen werden geïntroduceerd om de kwaliteit van de diensten te verbeteren door het uurtarief voor advocaten te verhogen en scherpere kwalificatievereisten te stellen. Niettemin hebben maatschappelijke organisaties in de loop van 2020 hun zorgen geuit over de moeizame of onvoldoende toegang (deels als gevolg van COVID-19-gerelateerde beperkingen) tot rechtsbijstand en juridische vertegenwoordiging aan de grens, in detentiecentra en in opvangfaciliteiten.

4.11 Tolkdiensten

In 2020 lag de focus op het verhogen van de kwaliteitsnormen voor tolken, bijvoorbeeld door tolken te trainen, door monitoring te versterken en mechanismen voor kwaliteitsbeoordeling te verbeteren. In gevallen waarin van tolkdiensten gebruik werd gemaakt, werden nieuwe eisen aan de contracten toegevoegd om een hogere kwaliteit van de tolkdiensten te waarborgen. De behoefte werd vastgesteld om tolkdiensten aan de grens te verbeteren, en dat er in sommige EU+-landen er voor bepaalde talen een tekort aan tolken is.

4.12 Informatie over het land van herkomst

In 2020 zetten de EU+-landen hun inspanningen voort om zowel het bereik als de kwaliteit van de informatie over het land van herkomst (COI) te verbeteren. Bij de afwezigheid van onderzoeksmissies richtten landen zich op andere methoden om informatie te verzamelen, terwijl sommige COI-eenheden gebruikmaakten van de lockdown om diepgaand werk te verrichten, de beschikbare informatie te verbeteren en te actualiseren en de informatie met nieuwe onderwerpen te verbreden.

Landen met kleinere asielinstanties ondernamen stappen om COI-eenheden op te zetten of voerden een werkwijze in waarbij bepaalde landen van herkomst aan behandelaars worden toegewezen met de taak om informatie over die landen regelmatig te actualiseren. Onderzoek en rapportage waren gericht op het actualiseren van informatie over landen waarvoor COI al beschikbaar was, voornamelijk over de gebruikelijke landen van herkomst van asielzoekers, zoals Afghanistan, Iran, Irak en Syrië. Er werden ook pogingen gedaan om informatie te verzamelen over minder gebruikelijke landen van herkomst waarvoor weinig of geen COI bestond, zoals Colombia en Sri Lanka.

4.13 Staatloosheid in een asielcontext

Staatlozen en personen die internationale bescherming genieten behoren tot twee afzonderlijke categorieën in het internationale recht; een persoon kan echter zowel een begunstigde van internationale bescherming als een staatloze zijn. In een asielcontext kan staatloosheid van invloed zijn op het bepalingsproces bij een verzoek om internationale bescherming en de procedurele waarborgen. Enkele EU+-landen hebben in 2020 stappen ondernomen om staatloosheid aan te pakken, zoals het toetreden tot de relevante internationale rechtsinstrumenten, het instellen van specifieke procedures voor het vaststellen van staatloosheid, het bieden van toegang tot het staatsburgerschap bij geboorte, het faciliteren van toegang tot naturalisatie, het vaststellen van staatloosheid versnellen en het actualiseren van richtsnoeren voor het verwerken van aanvragen door staatlozen.

De problemen voor staatlozen in verschillende fasen van de asielprocedure lijken echter te blijven bestaan, waaronder een gebrek aan bewustzijn van kwesties die verband houden met staatloosheid in de asielprocedure, het ontbreken in sommige EU+-landen van procedures om staatloosheid vast te stellen en het hogere risico van willekeurige, aan immigratie gerelateerde detentie van staatlozen.

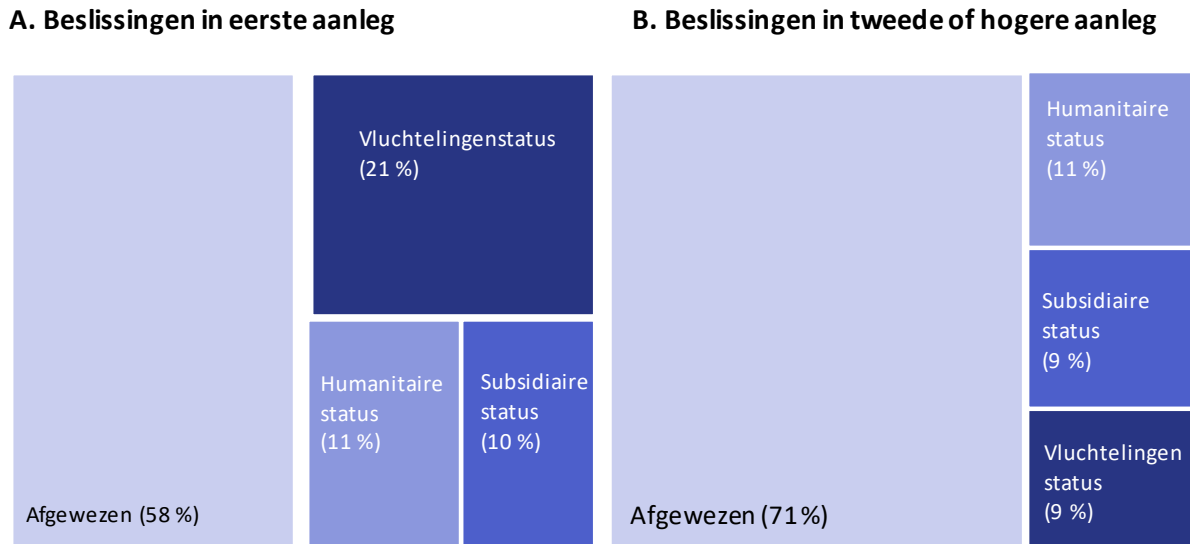

4.14 Inhoud van de bescherming

Personen aan wie in een EU+-land een positieve beslissing is afgegeven, krijgen een vorm van bescherming die een reeks rechten en plichten met zich meebrengt en toegang tot een aantal diensten geeft. Een positieve beslissing is een beslissing waarbij vluchtelingenstatus, subsidiaire bescherming (beide geregeld in de EU-wetgeving) of humanitaire bescherming (verleend krachtens de nationale wetgeving) wordt toegekend. Het erkenningspercentage geeft het aantal positieve beslissingen weer als percentage van het totaal aantal beslissingen over verzoeken om internationale bescherming.

In 2020 bedroeg het erkenningspercentage van de EU+-landen voor beslissingen in eerste aanleg over asielaanvragen 42%: van de 534 500 afgegeven beslissingen waren er 224 000 positief en werd de verzoeker een vorm van bescherming verleend. Bij de meeste positieve beslissingen in eerste aanleg werd de vluchtelingenstatus toegekend (113 000 of de helft van alle positieve beslissingen). Subsidiaire bescherming werd verleend in ongeveer 52 000 gevallen (23 % van alle positieve beslissingen), terwijl de humanitaire status in 59 000 gevallen werd toegekend (27 % van alle positieve beslissingen) (*zie figuur 2*).

Figuur 2. Uitkomst van beslissingen over asielaanvragen in eerste aanleg en tweede of hogere aanleg in de EU+-landen, 2020

Bron: Eurostat [[migr_asyapoptzm](#)] per 28 april 2021.

Bij de 237 000 beslissingen die in de EU+-landen in tweede of hogere instantie zijn gegeven, waren er 70 000 positieve beslissingen, wat neerkomt op een erkenningspercentage van 29 %. Bij positieve beslissingen in tweede of hogere aanleg werd meestal de humanitaire status toegekend (26 000), terwijl de vluchtelingenstatus en de subsidiaire bescherming iets minder gevallen vertegenwoordigden (elk 22 000).

De mate en de kwaliteit van de rechten en diensten die de begunstigden van bescherming ontvangen, bepalen de vooruitzichten op hun daadwerkelijke integratie in de nieuwe samenleving. In 2020 namen sommige landen maatregelen om de situatie van specifieke groepen buitenlanders te regulariseren. Een aantal landen heeft veranderingen in gang gezet om gezinshereniging voor personen die internationale bescherming genieten te vergemakkelijken en heeft de procedure verduidelijkt door middel van meer gedetailleerde richtsnoeren, terwijl de rechtbanken actief bleven bij het vormgeven van beleid en praktijken inzake gezinshereniging. Tegelijkertijd bleven de trends uit de voorgaande jaren wijzen op een toenemend gebruik van statusherzieningen en een strikter gebruik van gronden voor beëindiging en intrekking.

Het opstellen en lanceren van het nieuwe EU-actieplan voor integratie en inclusie bood verdere richtsnoeren voor integratiestrategieën op nationaal niveau. De EU+-landen zetten hun inspanningen voort om begunstigden te ondersteunen door middel van taalcursussen, toegang tot onderwijs en beroepsopleiding, werkgelegenheidskansen en sociaal-culturele oriëntatie, met een recente verschuiving naar het personaliseren van integratieplannen die zijn afgestemd op de behoeften van individuele begunstigden. De afgelopen jaren zijn de inspanningen geïntensiveerd om integratieplannen te evalueren door middel van interdisciplinair onderzoek om zo het effect van bestaand beleid te beoordelen en aanbevelingen voor de toekomst te doen. Een zorgpunt in 2020 was de door de COVID-19-pandemie veroorzaakte ontwrichtingen bij de daadwerkelijke toegang van vluchtelingenkinderen tot onderwijs, waarbij een aantal belanghebbenden aandrang op snelle oplossingen om gevolgen op de lange termijn te voorkomen.

Een aanhoudende bron van zorg is de situatie van personen die in een lidstaat internationale bescherming hebben gekregen, maar vervolgens zijn verhuisd naar een andere lidstaat en daar opnieuw asiel hebben aangevraagd. Dat dit gebeurt wordt voor sommige lidstaten steeds belangrijker

en kreeg veel aandacht in de politieke debatten over de hervormingsvoorstellen van 2016 en het migratie- en asielpact.

4.15 Terugkeer van voormalige verzoekers

Hoewel het percentage van de daadwerkelijke terugkeer van onderdanen van derde landen in veel EU+-landen relatief laag bleef, is in 2020 een aantal nieuwe wetgevings- en beleidsinitiatieven aangenomen om de handhaving van de terugkeer en de kosteneffectiviteit van het terugkeerproces te verbeteren. Sommige landen hebben strengere regels ingevoerd voor de verplichting om mee te werken, voor de identificatie van personen die moeten worden teruggestuurd en voor de termijnen voor het aankondigen van vertrek.

De landen bevorderden ook vrijwillige terugkeer en ondersteuning en werkten nauwer samen met Frontex. Veel ontwikkelingen betroffen de uitvoering van terugkeer met inachtneming van het beginsel van *non-refoulement* en humanitaire aspecten, met inbegrip van de waardige terugkeer van niet-begeleide minderjarigen.

4.16 Hervestiging en toelating op humanitaire gronden

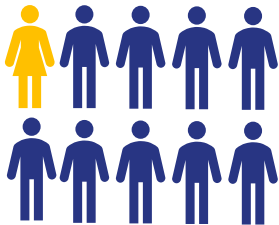
Hervestiging en toelating op humanitaire gronden spelen een sleutelrol bij het bieden van legale en veilige trajecten naar bescherming voor mensen in nood. Sinds de start van de eerste Europese hervestigingsregeling in juli 2015 heeft het proces een hoge plaats op de beleidsagenda. Als gevolg van de COVID-19-gerelateerde beperkingen was het onvermijdelijk dat er een daling optrad van het aantal vluchtelingen dat in 2020 effectief in de EU+-landen werd hervestigd.

In overeenstemming met de richtsnoeren van de Europese Commissie over de tenuitvoerlegging van de desbetreffende EU-bepalingen op het gebied van asiel, terugkeerprocedures en hervestiging pasten de EU+-landen hun werkwijzen aan om waar mogelijk de continuïteit van hervestigingsprocessen te garanderen, bijvoorbeeld door urgente gevallen op dossierbasis te behandelen en gesprekken op afstand te voeren. Eind 2020 hadden de meeste landen hun nationale quota niet gehaald en moesten zij verzoeken dit over te dragen naar het volgende jaar, waarbij zij hun ambitie uitspraken om veilige trajecten naar bescherming te bieden.

Focus op kwetsbare asielzoekers

In 2020 werden in de EU+-landen circa **14 200** verzoeken om internationale bescherming ingediend door **niet-begeleide minderjarigen**,

wat **3 %** is van de in totaal **485 000** asielaanvragen in 2020

Bijna **negen** van de **tien** niet-begeleide minderjarigen die om internationale bescherming verzochten waren jongens

Er moet meer gedaan worden om **vrouwen en meisjes** in de asielprocedure te beschermen tegen geweld, mensenhandel en vrouwelijke genitale verminking

41 % van niet-begeleide minderjarigen komt uit **Afghanistan**

Waarborgen zijn nodig om minderjarigen in de asielprocedure te beschermen tegen het in handen vallen van **mensenhandelaren**

LHBTI-personen zijn in grote delen van de wereld slachtoffer van mensenrechtenschendingen, en durven tijdens de asielprocedure mogelijk niet openlijk te praten

Bron: EASO

5. Minderjarigen en verzoekers met bijzondere behoeften

Het EU-asielacquis bevat bepalingen over het identificeren van en het verlenen van bijstand aan verzoekers die speciale procedurele waarborgen behoeven. Tot de belangrijkste groepen kwetsbare verzoekers behoren niet-begeleide minderjarigen die bescherming zoeken en niet onder de hoede staan van een verantwoordelijke volwassene. Het nieuwe migratie- en asielpact kent verscheidene bepalingen die waarborgen dat de belangen van het kind in acht worden genomen, bijvoorbeeld door gezinshereniging te versterken en een sterker solidariteitsmechanisme te bevorderen voor de herplaatsing van niet-begeleide minderjarigen en kwetsbare verzoekers.

In 2020 werden circa 14 200 verzoeken om internationale bescherming in de EU+-landen ingediend door niet-begeleide minderjarigen in de EU+-landen, wat 3 % is van het totale aantal van 485 000 verzoeken. Vergeleken met 2019 bleef het absolute aantal niet-begeleide minderjarigen relatief stabiel (-3 %). Gezien de sterke totale daling van het aantal asielaanvragen leidde dit echter tot een stijging van het aandeel van niet-begeleide minderjarigen ten opzichte van 2019 met één procentpunt.

Een groot deel van de niet-begeleide minderjarigen kwam uit Afghanistan, goed voor 41 % van de aanvragen van minderjarigen in de EU+-landen in 2020 (11 procentpunten hoger dan in 2019), gevolgd door Syrië, met 16 % (6 procentpunten hoger). Net als in voorgaande jaren waren de niet-begeleide minderjarigen die in de EU+-landen om internationale bescherming verzochten overwegend van het mannelijk geslacht (bijna negen van de tien). De meeste niet-begeleide minderjarige verzoekers behoorden tot de oudere leeftijdsgroep, met ongeveer twee derde tussen 16 en 17 jaar, en slechts ongeveer een tiende jonger dan 14 jaar.

Het belang van vroege identificatie en verwijzing blijkt uit het feit dat een aantal EU+-landen hun wetgeving, maatregelen en richtsnoeren in 2020 actualiseerden, waarbij zij maatregelen voor kwaliteitsmonitoring ten uitvoer legden of nieuwe manieren ontwikkelden om de kwetsbaarheid te beoordelen van verzoekers met bijzondere procedurele behoeften. Wetswijzigingen werden ook doorgevoerd om de benoeming van een wettelijke voogd voor een niet-begeleide minderjarige te bespoedigen, maar ondanks deze inspanningen werden er vaak vertragingen gemeld bij de benoeming van voogden. Over het algemeen vormden de beperkingen bij de effectieve en snelle identificatie van kwetsbare verzoekers, waaronder minderjarigen, in 2020 nog steeds een probleem, waardoor het risico toeneemt dat zij in detentie worden genomen of worden geplaatst in opvangfaciliteiten die niet naar behoren in hun behoeften voorzien.

Op het gebied van opvang leverden de autoriteiten in de EU+-landen een grote inspanning om gespecialiseerde voorzieningen te scheppen om kwetsbare verzoekers een veilige plaats te bieden waar aan hun bijzondere behoeften kan worden voldaan. Toch werd vaak gemeld dat de totstandbrenging van een fysiek en psychologisch veilige omgeving met toegang tot ondersteunende diensten, waaronder toegang tot onderwijs voor minderjarigen, niet altijd mogelijk was.

Verdere inspanningen bleven nodig om vrouwen en meisjes in de asielprocedure te beschermen tegen risico's, zoals huiselijk geweld of vrouwelijke genitale verminking (VGV). De EU-landen namen nieuwe initiatieven om veilige faciliteiten in te richten voor dit type verzoekers, en rechters traden op om vrouwen en meisjes te beschermen die het risico liepen slachtoffer te worden van geweld als zij naar hun land van herkomst werden teruggestuurd.

Een algemeen punt van zorg betreft de alarmerende toename van de handel in minderjarigen, met name ongedocumenteerde migranten, waarbij kinderen bijna een kwart van alle slachtoffers uitmaken. Voor vrouwelijke migranten en minderjarigen dreigt er altijd gevaar, niet alleen tijdens de gevaarlijke reis naar Europa maar ook als zij daar eenmaal zijn gearriveerd. Minderjarigen kunnen uit opvangcentra verdwijnen en het slachtoffer worden van mensenhandelaars.

Lesbische, homoseksuele, biseksuele, transgender- en interseksepersonen (LHBTI) worden in veel delen van de wereld aan schendingen van mensenrechten blootgesteld en bedreigd. Dit type verzoekers moet met gevoeligheid worden benaderd, omdat zij tijdens de asielprocedure bang kunnen zijn om over hun seksuele geaardheid, hun genderidentiteit en -expressie en hun secundaire geslachtskenmerken te praten (SOGIESC). De ontwikkelingen in 2020 spitsten zich toe op het verstrekken van informatie en de definitie van een veilig land voor verzoekers met gendergerelateerde bijzondere behoeften.

Asiel- en opvangstelsels in Europa: verdere stappen

Ondanks lagere mobiliteit in 2020 door de COVID-19-pandemie wijzen de feiten op aanhoudende migratiestromen

Meer investeringen zijn nodig om van reactieve maatregelen over te schakelen naar langetermijnoplossingen

Door digitalisering kan de asielprocedure doelmatiger en toegankelijker worden

Meer dan ooit zijn richtsnoeren en steun van EASO nodig voor een gecoördineerd Europees systeem

EU- en nationale rechtbanken spelen een belangrijke rol bij het uitleggen van het EU-asielacquis en bij de praktische toepassing ervan

Hervestigingsprogramma's en aanvullende trajecten zijn bij groeiende migratiestromen essentieel voor voorspelbare, veilige en wettige toegang tot veiligheid

Het nieuwe migratie- en asielpact bevat voorstellen voor een alomvattend kader voor beschermende oplossingen die veilig en voorspelbaar zijn en geschikt zijn voor verschillende behoeften

Duurzame kaders vereisen betere opvang, tijdig aanbod van zorg en onderwijs, integratie en waardige terugkeerprocedures voor verzoekers die geen bescherming nodig hebben

Fundamentele mensenrechten en EU-waarden zijn het kompas voor verdere stappen

Bron: EASO

Slotopmerkingen: verdere stappen

Dit is de tiende editie van het *Asielverslag* waarin EASO de gestage vooruitgang documenteert en analyseert die de EU+-landen hebben geboekt bij het standaardiseren en moderniseren van hun asiel- en opvangstelsels. Met behulp van een mix van tijdelijke, snelle oplossingen en toekomstgericht beleid beheren de EU+-landen complexe migratiestromen en pakken zij gaandeweg de problemen aan. De wereldwijde gezondheids crisis tijdens de COVID-19-pandemie was een test voor de huidige asiel- en opvangstelsels. De in dit verslag gepresenteerde ontwikkelingen hebben aangetoond dat zij veerkrachtig en flexibel genoeg zijn om de continuïteit van de werkzaamheden te garanderen in geval van onverwachte gebeurtenissen. Het is ook duidelijk dat de behoefte aan internationale bescherming prominent blijft en dat er oplossingen nodig zijn die duurzaamheid op de lange termijn bevorderen.

Het benutten van de vooruitgang die tot nu toe is geboekt vereist verdere investeringen in een overgang van tussentijdse regelingen naar een gemeenschappelijk overeengekomen, alomvattend wetgevings- en beleidskader. Daartoe is een voortdurende en versterkte samenwerking tussen de verschillende belanghebbenden van het grootste belang om de expertise en relatieve voordelen die elke partij kan inbrengen te integreren om gemeenschappelijke oplossingen te ontwikkelen. Tijdens dit consolidatieproces moeten de fundamentele mensenrechten en de EU-waarden dienen als kompas voor verdere stappen.

Ondanks lagere mobiliteit in 2020 door de COVID-19-pandemie wijzen de feiten op aanhoudende migratiestromen

De COVID-19-pandemie had een diepgaande en complexe impact op zowel de werking van asiel- en opvangstelsels in de EU+-landen als op het aantal mensen dat naar Europa komt om internationale bescherming te zoeken. Het aantal asielaanvragen dat in 2020 in de EU+-landen is ingediend, is in vergelijking met 2019 drastisch (met een derde) gedaald, waarbij reisbeperkingen en lockdown de reis voor velen belemmerden. Maar als we ons beperken tot het aantal aanvragen dat in januari en februari 2020 werd ingediend, vóór de invoering van COVID-19-gerelateerde maatregelen, zien we dat er stijgingen van meer dan 10 % werden gemeld in vergelijking met dezelfde maanden in 2019. Dat wijst op een stijgende tendens van de toestroom als de pandemie niet was opgetreden.

Aangezien de epicentra van conflicten, systematische schendingen van de mensenrechten, politieke instabiliteit en economische ontberingen wereldwijd tot massale ontheemding blijven leiden, lijkt het waarschijnlijk dat de migratiestromen naar Europa in een gestaag of toenemend tempo zullen blijven doorgaan. Hoewel de pandemie in 2020 een factor leek te zijn die de mobiliteit belemmert, kan deze trend in de toekomst wellicht veranderen. Als we kijken naar het vermogen van verschillende landen om de economische en sociale gevolgen van de pandemie aan te pakken en te overwinnen, zou het herstel na COVID-19 onevenwichtig kunnen zijn, een versterkend effect kunnen hebben op de reeds bestaande oorzaken van ontheemding en de onevenwichtigheden tussen ontwikkelingslanden en meer ontwikkelde landen kunnen vergroten. Dit kan ook een katalysator zijn van mobiliteit naar de laatstgenoemde groep landen. In deze context zullen fundamentele kwesties met betrekking tot de buitengrenzen van de EU een belangrijk onderdeel blijven van het publieke debat, met name met betrekking tot daadwerkelijke toegang tot het grondgebied en de asielprocedure, hetgeen nog eens onderstreept dat moet worden overgestapt naar een nieuw, algemeen aanvaard kader voor opsporings- en reddingsoperaties, ontscheping, herplaatsing en een algemene rechtvaardige verdeling van de verantwoordelijkheid.

De rol van hervestigingsprogramma's bij het bieden van voorspelbare, veilige en legale toegang tot veiligheid zal cruciaal zijn in het licht van de groeiende migratiestromen. De COVID-19-pandemie had

in 2020 een ontwrichtend effect op hervestigingsprocessen, waarmee het belang van het beschermen van mensen tegen lange en gevaarlijke reizen naar veiligheid nog eens wordt benadrukt. De sterkere nadruk op hervestiging en complementaire trajecten in het nieuwe migratie- en asielpact wijst er duidelijk op dat de wil bestaat om op een veilige en voorspelbare manier beschermingsoplossingen te bieden.

Het nieuwe migratie- en asielpact is bedoeld om aan diverse behoeften tegemoet te komen

Het migratie- en asielpact van de Europese Commissie werd in september 2020 voorgesteld als een nieuwe start om de solidariteit te versterken, de uitdagingen op het gebied van migratie op een geharmoniseerde manier aan te pakken en vertrouwen in het asielstelsel van de EU op te bouwen door middel van snellere en doeltreffendere procedures. Het twaalf maanden durende overleg met diverse belanghebbenden (overheid en niet-overheid) voorafgaand aan de voltooiing van het voorgestelde nieuwe pact was een positieve stap bij het overwegen van uiteenlopende perspectieven bij het opbouwen van een inclusieve en alomvattende migratie- en asielarchitectuur voor Europa. De onderhandelingen over de wetgevingsvoorstellen in het nieuwe pact zullen een centrale plaats innemen in de komende ontwikkelingen op migratie en asielgebied.

Hoewel er al aanzienlijke vooruitgang is geboekt, moet een aantal punten van divergentie nog worden aangepakt. Politieke wil, gedreven beleidsvorming en flexibiliteit zijn nodig om een doorbraak te realiseren. Hoewel het nieuwe pact nog niet is omgezet in wetgevingshandelingen, kunnen de aanwijzingen die erin worden gegeven al invloed hebben op beleidswijzigingen in sommige landen om hun praktijken in overeenstemming te brengen met wat wordt voorgesteld en praktische samenwerking tussen landen te bevorderen op gebieden die van dringend belang zijn, een tendens die ook werd waargenomen na de hervormingsvoorstellen voor het CEAS van 2016.

Met het oog op duurzame systemen: van reactieve maatregelen naar langetermijnoplossingen

Voortbouwend op vroegere ervaringen blijven de EU+-landen hun wetgeving, beleid, praktijken en algemene organisatorische regelingen aanpassen om de instroom van asielzoekers beter te beheren, werkstromen te optimaliseren, de doelmatigheid en doeltreffendheid te vergroten en een waardig beschermingsproces te bieden. Een gemeenschappelijke trend in veel EU+-landen is de toegenomen centralisatie en coördinatie van de eerste asiel- en opvangfase door het inrichten van aankomstcentra waar alle belanghebbenden van de asielprocedure zich op één plek bevinden. Het doel is om in een vroeg stadium van de procedure zo veel mogelijk informatie te verzamelen voor de versterking van doelmatige besluitvorming, een aanpak die ook in het nieuwe pact centraal lijkt te staan. Door snel te kunnen bepalen wie wel en wie geen bescherming nodig heeft, zal de integriteit van de asielstelsels toenemen. Het debat over mechanismen om de naleving van grondrechten te waarborgen en over het belangrijke beginsel van *non-refoulement* zal in dit verband voortduren.

Er zijn ook wijzigingen aangebracht binnen de opvangstelsels, met name om aangepaste diensten te verlenen aan verzoekers met bijzondere behoeften. Ondanks deze inspanningen zijn er op dit terrein nog uitdagingen, met opvangfaciliteiten die soms overvol zijn, omstandigheden die niet optimaal zijn en vertraagde of onvoldoende toegang tot diensten als onderwijs en gezondheidszorg. Uit de beschikbare gegevens blijkt bijvoorbeeld dat in 2020 ongeveer 30 % van de verzoekers om internationale bescherming in Europa kinderen waren, velen onder hen in de schoolgaande leeftijd. Vaak hebben deze kinderen geen constante en daadwerkelijke toegang tot onderwijs. Zelfs voor kinderen die na een negatieve beslissing kunnen worden teruggestuurd, is het aanbieden van

onderwijs in de opvangfase op zichzelf een waarde, omdat daardoor hun groei op cognitief en sociaal niveau wordt vergemakkelijkt. Voor degenen die blijven kan een gebrek aan daadwerkelijke toegang tot onderwijs nadelige gevolgen hebben voor zowel hun persoonlijke ontwikkeling als hun integratievooruitzichten op de lange termijn. Onmiddellijke aandacht voor de integratie van personen die internationale bescherming genieten, levert veel voordelen op voor de duurzaamheid op lange termijn: door hen de nodige vaardigheden bij te brengen om zich in de gastsamenleving te kunnen ontplooiën, zal niet alleen hun positieve bijdrage als organisch lid van de nieuwe samenleving worden gekatalyseerd, maar zal ook de algemene sociale samenhang worden versterkt.

Hoewel tijdelijke oplossingen een functie hebben bij het voorzien in onmiddellijke behoeften, zal de overgang naar duurzame kaders voor de lange termijn verbeteringen vereisen om te voorzien in opvangvoorzieningen van goede kwaliteit, tijdige verstrekking van gezondheidszorg en onderwijs, aandacht voor de integratie van begunstigden en waardige processen voor de terugkeer van onderdanen van derde landen die geen bescherming behoeven. In dit overgangsproces kunnen fundamentele mensenrechtenconcepten en EU-beginselen de noodzakelijke richtsnoeren geven en als leidraad dienen voor de ontwikkeling en werking van dergelijke langetermijnoplossingen.

Billijke doelmatigheid en doelmatige billijkheid: rechtbanken onderzoeken nieuwe praktijken in lijn met het EU-asielacquis

Justitiële instellingen op EU- en nationaal niveau bevestigen nog steeds hun rol bij de interpretatie van het EU-asielacquis en bij de begeleiding van de praktische toepassing ervan. Deze rol werd benadrukt in 2020, toen de rechtbanken werden opgeroepen om nieuwe praktijken en maatregelen te beoordelen die door de nationale autoriteiten waren ingevoerd in een nieuwe realiteit die werd aangedreven door ongekende uitdagingen waarop snel en efficiënt moest worden gereageerd. De nationale rechtbanken spraken hun oordeel uit over de impact van COVID-19-gerelateerde veiligheidsmaatregelen op de rechten van asielzoekers en over de ingewikkelde aspecten van Dublinoverdrachten en de daaraan gerelateerde termijnen. Het HvJ-EU wees als gerechtelijke autoriteit van de EU ook een aantal belangrijke arresten, met name over de daadwerkelijke toegang tot de asielprocedure.

Het is duidelijk dat gerechtelijke autoriteiten een belangrijke rol zullen blijven spelen bij het waarborgen van de juiste interpretatie en toepassing van het Europese asielacquis, te meer daar de voorstellen van de Europese Commissie nog moeten worden omgezet in een overeengekomen wetgevings- en beleidskader en gezien het aanzienlijke aantal zaken dat nog in tweede aanleg aanhangig is.

Digitalisering als katalysator voor efficiëntie en toegankelijkheid

De EU+-landen hebben belangrijke stappen gezet om door middel van technologische innovaties de automatisering van asielprocedures te vergroten. De COVID-19-pandemie gaf de EU+-landen een nieuwe impuls om de digitalisering van processen te verbeteren, omdat ze hun werkwijze moesten aanpassen om de risico's van de crisissituatie in de gezondheidszorg te verzachten. Veel van deze oplossingen krijgen waarschijnlijk een meer permanent karakter om de efficiëntie van asiel- en opvangstelsels te vergroten, terwijl andere wellicht deel gaan uitmaken van het instrumentarium waarvan de EU+-landen weer gebruik kunnen maken als zich in de toekomst soortgelijke uitdagingen voordoen. Bij de verdere digitalisering moet aandacht worden besteed aan de privacy van gegevens, het waarborgen van een billijke toegang tot digitale diensten en het vergroten van het vertrouwen in nieuwe technische oplossingen bij verzoekers en begunstigden van bescherming om het gebruik ervan aan te moedigen.

Gecoördineerde Europese respons met het EASO als integraal onderdeel

Het complexe karakter van het asielvraagstuk, dat ook onlosmakelijk is verbonden met gezinshereniging en terugkeer, vraagt om brede oplossingen. In de komende jaren zijn gecoördineerde actie en de integratie van expertise van verschillende belanghebbenden van cruciaal belang voor de ontwikkeling van een evenwichtige aanpak, waarbij de kernvraag zal zijn hoe, en niet of alle belanghebbenden bijdragen. De normalisatie en de praktische uitvoering van een functioneel Europees asielstelsel vereisen een brede politieke wil en een gemeenschappelijke visie, geharmoniseerde en billijke maatregelen als specifieke landen migratiedruk ervaren, met inachtneming van de grondrechten van personen die bescherming zoeken, versterkte samenwerking met landen van herkomst en voortdurende inspanningen om de onderliggende oorzaken van illegale migratie aan te pakken.

In de tien jaar sinds zijn oprichting heeft EASO actief samengewerkt met de Europese Commissie, de lidstaten, de Europese agentschappen, het maatschappelijk middenveld en internationale organisaties om de implementatie van het CEAS op een holistische manier te ondersteunen: door operationele hulp te bieden aan lidstaten die onder hoge druk staan, door opleidingen en praktische en kwalitatief goede hulpmiddelen aan te bieden aan asielmedewerkers, door bij te dragen aan de implementatie van de externe dimensie van het CEAS, en met betrouwbare analytische output als basis voor de besluitvorming. In deze jaren heeft EASO uitgebreide en unieke ervaring opgebouwd, innovatieve werkmethoden ontwikkeld, sterke partnerschappen tot stand gebracht en als deel van de oplossing gediend bij het bevorderen van beschermingsgerichte beleidsmaatregelen en praktijken.

In een voortdurend veranderend wereldwijd migratielandschap is er steeds meer behoefte aan de richtsnoeren en de bijdragen van EASO. Als expertisecentrum op asielgebied zal het werkprogramma van EASO naar verwachting groeien, vooral met het oog op de overgang naar een Asielagentschap van de Europese Unie.

ISBN 978-92-9465-064-1